Προστασία της Βιοποικιλότητας στο Μεταλλείο Αμιάντου

Ένα έργο που συγχρηματοδοτείται από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ισλανδία, Λίχνενσταϊν, Νορβηγία), περίοδος 2009 – 2014

Τάκης Τσιντίδης
Πρώτος Συντηρητής Δασών

Οι εργασίες αποκατάστασης στο Μεταλλείο Αμιάντου παρουσιάζουν σήμερα σημαντική πρόοδο που γίνεται άμεσα αντιληπτή καθώς το μεγαλύτερο τμήμα του Μεταλλείου που είναι ορατό από τον κύριο δρόμο προς Τρόοδος, έχει πρασινίσει. Οι εργασίες αποκατάστασης άρχισαν το 1995, δηλαδή πριν από 17 χρόνια, αλλά δεν αναμένεται να ολοκληρωθούν πριν περάσουν άλλα 10-15 χρόνια.

Το Μεταλλείο Αμιάντου που λειτούργησε κατά την περίοδο 1904 – 1988, έκλεισε λόγω οικονομικών προβλημάτων το 1988, καθώς η ζήτηση του αμίαντου που αποδείχθηκε βλαβερός στην υγεία, έπεσε κατακόρυφα διεθνώς. Καθώς, η μεταλλευτική εταιρεία πτώχευσε και το συμβόλαιό της δεν την υποχρέωνε να επαναφέρει το περιβάλλον, η εργασία της αποκατάστασης αναλήφθηκε από το κράτος. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι οι εξορυκτικές δραστηριότητες συνέβαλαν τα μέγιστα στην οικονομική ζωή του τόπου, προσφέροντας εργασία μέχρι και σε 6.000 εργαζόμενους τη δεκαετία του 1930. Ταυτόχρονα άφησαν μια μεγάλη πληγή στο πολύτιμο τοπίο του Τροόδους που δημιουργεί μεταξύ άλλων και κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία.

Οι εργασίες αποκατάστασης επικεντρώθηκαν σε πρώτο στάδιο στη σταθεροποίηση των στείρων (μπάζων), με στόχο την ελαχιστοποίηση του κινδύνου γεωλισθήσεων υπό ακραίες συνθήκες, που πιθανό να έθεταν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές, οικισμούς και περιουσίες σε χαμηλότερες περιοχές, ιδιαίτερα στην Κοινότητα Αμιάντου (πρώην Κάτω Αμιάντου). Η σταθεροποίηση ακολουθείται από αναδάσωση / αναχλόαση. Οι εργασίες συντονίζονται από τα Τμήματα Γεωλογικής Επισκόπησης, Αναπτύξεως Υδάτων και Δασών και είναι ιδιαίτερα δαπανηρές και χρονοβόρες.

Η οικονομική κρίση, έπληξε όπως ήταν φυσικό και τα κρατικά κονδύλια της αποκατάστασης του Μεταλλείου. Η χρηματοδότηση κατά 85% του προϋπολογισμού του έργου «Προστασία της Βιοποικιλότητας στις εργασίες αποκατάστασης στο Μεταλλείο Αμιάντου» από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του ΕΟΧ (Ισλανδία, Λίχνενσταϊν, Νορβηγία), αναμένεται να κρατήσει ζωντανή την προσπάθεια και μάλιστα να την εκσυγχρονίσει και να την εμπλουτίσει ώστε να καλύψει και πτυχές της βιοποικιλότητας, βελτίωσης του τοπίου, της ανθρώπινης ασφάλειας και να καταστήσει πιο αποτελεσματικές τις μεθόδους που εφαρμόζονται.

Το έργο θα υλοποιηθεί μέσα στην περίοδο 2013 – 2015, με διάρκεια 36 μήνες και συνολικό προϋπολογισμό €1.350.000. Η υλοποίησή του θα παρακολουθείται από Καθοδηγητική Επιτροπή στην οποία θα συμμετέχουν τα Τμήματα Δασών, Γεωλογικής Επισκόπησης και Αναπτύξεως Υδάτων καθώς και το Κοινοτικό Συμβούλιο Αμιάντου. Στα πλαίσια του έργου θα προσληφθούν δύο άνεργοι πτυχιούχοι (Δασολόγος και Βιολόγος) για να βοηθήσουν στην υλοποίηση των δράσεων καθώς και αριθμός ωρομισθίων και επομένως θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας.

Οι δράσεις που είναι προγραμματισμένες να υλοποιηθούν είναι οι ακόλουθες:

(α) Απόκτηση εξοπλισμού: θα αγοραστούν δύο οχήματα προσωπικού, ένα μικρό πυροσβεστικό όχημα που θα εδρεύει στο Μεταλλείο, δύο συλλογείς σπερμάτων από άγρια φυτά, 4 ηλεκτρονικοί υπολογιστές και άλλος εξοπλισμός.

(β) Αξιολόγηση των τεχνικών που χρησιμοποιούνται και εκπαίδευση προσωπικού: Θα αγοραστούν οι υπηρεσίες 3 εμπειρογνωμόνων, ενός σε γενικά θέματα αποκατάστασης μεταλλείων, δεύτερου σε θέματα υδροσποράς και τρίτου σε θέματα ελέγχου εισβλητικών φυτικών ειδών. Οι τρεις εμπειρογνώμονες θα εκπαιδεύσουν το προσωπικό και θα ετοιμάσουν τεχνικούς οδηγούς για τα θέματά τους. Παράλληλα θα γίνει διάλεξη από Λειτουργό του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας σε θέματα προσωπικής ασφάλειας και θα διοργανωθεί σεμινάριο για τεχνικές ενσωμάτωσης μέτρων για προστασία της βιοποικιλότητας στις εργασίες αποκατάστασης στην οποία θα συμμετέχουν διάφοροι ειδικοί συμπεριλαμβανομένων και δύο Νορβηγών. Τέλος ομάδα τριών δασικών υπαλλήλων που ασχολούνται με την αποκατάσταση μεταλλείων θα πραγματοποιήσουν επίσκεψη στη Νορβηγία όπου θα έχουν την ευκαιρία να δουν παραδείγματα αποκατάστασης, θα έχουν επαφές με Νορβηγούς ειδικούς και θα επισκεφτούν βιομηχανίες που παράγουν υλικά αποκατάστασης.

(γ) Τοπιοτέχνηση του κεντρικού κρατήρα του Μεταλλείου: Θα διαμορφωθεί κατάλληλα ο πυθμένας και τα πρανή του κεντρικού κρατήρα ώστε με στεγανοποίηση του πυθμένα να δημιουργηθεί τεχνητή λίμνη, χωρητικότητας περίπου 40.000 κυβικών μέτρων νερού. Στο κέντρο της λίμνης θα διαμορφωθεί νησίδα για καταφύγιο των πουλιών και στα όρια θα φυτευτεί υγρόφιλη βλάστηση από πλατάνια και σκλήδρα. Γύρω από τη λίμνη θα κατασκευαστεί πεζόδρομος με ενημερωτικά κιόσκια, παγκάκια κτλ. Επίσης θα γίνει ασφαλτόστρωση του δρόμου πρόσβασης προς τη λίμνη.

(δ) Ενίσχυση της βιοποικιλότητας στο Μεταλλείο: Θα κατασκευαστούν και θα τοποθετηθούν 100 τεχνητές φωλιές διαφόρων τύπων που θα ικανοποιούν τις ανάγκες διαφόρων ειδών πουλιών, πέντε σημεία παροχής πόσιμου νερού για την πανίδα, φυτεύσεις σε 10 σημεία καρποφόρων δέντρων και θάμνων για παροχή τροφής στην πανίδα καθώς και σπορές με επιλεγμένα αγρωστώδη και άλλα είδη για εμπλουτισμό των συνθηκών διατροφής. Τέλος θα βελτιωθούν καταφύγια νυχτερίδων και θα κατασκευαστούν ξερολιθιές για τις ανάγκες διαφόρων ειδών πανίδας – καταφύγιο και τόπος φωλιάσματος.

(ε) Αποκατάσταση Μεταλλείου: Εντός τη τριετίας θα αποκατασταθούν 14 περίπου εκτάρια ή 140 στρέμματα μπάζων χρησιμοποιώντας τις βελτιωμένες τεχνικές που θα διαμορφωθούν σε συνεργασία με τους εμπειρογνώμονες που θα εργαστούν στο έργο. Η αποκατάσταση περιλαμβάνει διαμόρφωση μπάζων μεταφορά 70.000 κυβικών μέτρων επιφανειακού χώματος από τις γύρω περιοχές, φύτευση 14.000 δέντρων και θάμνων, σπορά εκατοντάδων κιλών σπόρων διαφόρων ειδών, απομάκρυνση 1000 δέντρων ξενικών ειδών και αντικατάστασή τους με ιθαγενή

είδη, περιποίηση αναδασώσεων, υδροσπορά, κατασκευή κλαδοπλεγμάτων για προστασία από τη διάβρωση κτλ.

(στ) Δημοσιότητα: Με σκοπό να γίνει γνωστή στην κυπριακή κοινωνία η βοήθεια των χωρών που συμμετέχουν στον ΕΟΧ δηλαδή της Νορβηγίας, Ισλανδίας και Λίχνενσταϊν, θα υλοποιηθεί αριθμός δράσεων που περιλαμβάνουν την τοποθέτηση πινακίδων, παραγωγή 4 αφισών, δύο φυλλαδίων και μιας ταινίας για το Μεταλλείο Αμιάντου, τη διοργάνωση τριών κύριων εκδηλώσεων, λειτουργία ιστοσελίδας κ.ά.

Η πολύτιμη βοήθεια από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου αναμένεται όχι μόνο να δώσει συνέχεια στην προσπάθεια του κράτους για αποκατάσταση της πληγής του Μεταλλείου Αμιάντου, αλλά θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό των μεθόδων και πρακτικών, θα εισαγάγει νέες τεχνικές, θα διευρύνει τους στόχους της αποκατάστασης ώστε να καλύπτονται και άλλες πτυχές του περιβάλλοντος και θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας.

Τέλος, για να ολοκληρωθεί η σημερινή εικόνα για τις εργασίες που έχουν δρομολογηθεί στο Μεταλλείο, αναφέρονται η δημιουργία του Βοτανικού Κήπου που συνεχώς αναβαθμίζεται, η δημιουργία του Κέντρου Επισκεπτών του Γεωπάρκου (που ολοκληρώνεται το 2013), η δημιουργία Τράπεζας Σπερμάτων για σπάνια φυτά (2013-2014) και η ετοιμασία του Γενικού Σχεδίου Ανάπτυξης (Master Plan) που θα ολοκληρωθεί τον Απρίλιο του 2014.

Με την ολοκλήρωση των πιο πάνω έργων, αναμένεται ότι από το 2015 η εικόνα του Μεταλλείου θα βελτιωθεί σημαντικά και πλέον η ανθρώπινη παρουσία θα αρχίσει να γίνεται πιο αισθητή, αφού ο χώρος θα γίνει πιο φιλικός για τον άνθρωπο και εκτιμάται ότι αριθμός των επισκεπτών και γενικά οι ανθρώπινες δραστηριότητες στο Μεταλλείο, θα αυξηθούν σημαντικά.